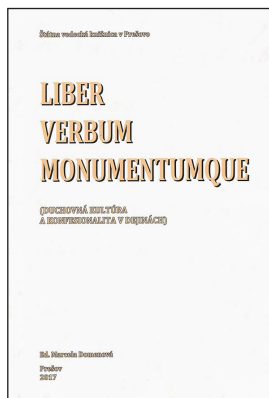

Liber – verbum – monumentumque (duchovná kultúra a konfesionalita v dejinách). Ed. Marcela Domenová. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2017. 170 s. ISBN 978-80-89614-38-7.

Nekonferenčný a recenzovaný zborník *Liber – verbum – monumentumque (duchovná kultúra a konfesionalita v dejinách)* bol vydaný v Štátnej vedeckej knižnici (ŠVK) v Prešove, kde sa popri výskume knižnej kultúry dáva priestor aj výskumu duchovnej kultúry na Slovensku, čo bolo v roku 2016 spojené s osobnosťou Martina Luthera (470. výročie jeho úmrtia) a v roku 2017 s pripomenutím si 500. výročia reformácie (s. 5) a v ŠVK Prešov sa podľa slov editorky usporiadalo viacero podujatí – konferencií a výstav spojených s danými udalosťami.

Jedným z výstupov je aj prezentovaný zborník, ktorý zostavila archivárka Marcela Domenová. Bolo doň zaradených 15 príspevkov – štúdií, materiálových štúdií, dve správy v rubrike Kronika sú prezentované dve zaujímavé výstavy starých tlačí (Na počiatku bolo slovo... Kniha v liturgii a modlitbe, s. 155-156; Martin Luther (1483 – 1546) v odraze knižnej kultúry: pamiatky cirkevnej reformácie a Prešov, s. 156-158), ktoré boli prístupné v Prešove a štyri anotácie/recenzie k danej problematike. Venovali sa zhodnoteniu diel o osobnostiach J. S. Kleina, J. Kollára, A. Duchnoviča či architektúre gréckokatolíckych chrámov.

Samotnej osobnosti M. Luthera, recepcii jeho tvorby sa venovalo niekoľko príspevkov. Možno uviesť rozsahom krátky a obsahom odvážny text *Martin Luther a židia* (s. 9-13), ktorého autorom bol Marián Naster alebo *Františkán Dominik Mokoš a jeho polemika s učením Martina Luthera a Jána Kalvína* (s. 28-36) z pera Angely Škovierovej. Zborník obsahuje príspevky zamerané nielen na vybrané osobnosti evanjelickej a. v. konfesie, či už súčasníkov samotného M. Luthera, alebo z obdobia novoveku s prepojením aj na slovenský priestor. Tu možno spomenúť Patrika Cigáša, ktorý stručne predstavil tému *Martin Bucer – život a dielo prehliadaného reformátora* (s. 14-19), archivárku a retrospektívnu bibliografku Gabrielu Oľšavskú, ktorá sa na základe výskumu životného osudu, aktivít a zachovaných súdobých prác, ktoré vyšli tlačou, zamerala na tému *Farár Ján Michal Schwarz a Prešov* (s. 50-60). Išlo o jeho príležitostné spisy, venované školstvu, výučbe náboženstva a filozoficko-náboženské filozo-

fii náboženstva. *Konfesionálne motívy a súvislosti v cestopisných textoch Ľudovíta Štúra* (s. 61-65), a to *Cesta do Lužíc* (1839) a *Cesta po Považí* (1840) sa stali predmetom výskumu Pavla Markoviča.

Priestor bol ponechaný aj na prezentovanie osobností kalvínskej cirkvi, išlo napr. o príspevok vysokoškolskej pedagogičky a historičky Annymárie Kónyovej pod názvom *Vybrané osobnosti reformovanej cirkvi na území dnešného východného Slovenska a ich teologické diela* (s. 20-27), kde sa zamerala napr. na osobnosti, akými boli G. Husár, J. Siderius, M. B. Gyarmati, P. P. Alvinczi a i. Výskumu gréckokatolíckej cirkvi v kontexte knižnej kultúry sa venuje teológ a knihovník Michal Glevaňák. V zaujímavom príspevku sa zameral na „*Malý katechizmus*“ (1801) *užhorodského kanonika Jána Kutku – pokus o prezentáciu* (s. 37-49). Do zborníka bol zaradený aj príspevok nesúvisiaci priamo s jeho nosnou témou a zameraním *Aktivity arcibiskupa Makaria III. v 2. polovici 20. storočia* (s. 66-77) od historika Erika Ondriu.

Okrem textov o osobnostiach, ich živote a diele sa do zborníka zaradili aj príspevky archivárov, ktoré sa venovali predstaveniu zaujímavých a vzácných pamiatok – starých tlačí, rukopisov, biblí. András Szeghy za zamerl na *Edície Biblie v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach* (s. 102-106), Františka Marcinová na *Liturgické a modlitebné knihy v zbierkovom fonde ľubovnianskeho múzea – hrad v Starej Ľubovni* (s. 108-114) a Marek Rímsky v prehľadovom príspevku prezentoval *Vzácné doklady knižnej kultúry v Centre spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach* (s. 115-124). Jeho text bol doplnený o obrazové ukážky zo vzácných dokumentov, ktoré v centre možno nájsť a odborná verejnosť ich môže využiť aj na bádanie.

Naratívne pramene, lingvistika a etnografia sa odrazili v príspevkoch Miroslavy Gavurovej „*Prišli zme pozdravic ten kriš svati*“ *pôstne duchovné spevy laikov vo Finticiach* (s. 125-138), ktorý práve pre svoju špecifickosť, ako aj priestor Šariša možno považovať za dokumentačne zaujímavý a Martiny Bodnárovej, ktorá sa v súčasnosti venuje analýze vybraných homílií. Parciálne závery prezentovala v štúdiu *Človek a boh v jazyku homílie (lingvistický pohľad na oslovenie v súčasných homiletických prejavoch slovenskej proveniencie)* (s. 139-151).

Popri písomných prameňoch sa čitateľ môže oboznámiť aj s výsledkami terénnych, pamiatkových a archeologických výskumov, ktoré sa odrazili v príspevkoch zameraných na prezentovanie hmotných pamiatok. Išlo napríklad o *Nálezy renesančných hrobových textílií z archeologického výskumu v bazilike minor sv. Egídia v Bardejove s dôrazom na hroby č. 3 a 6* (s. 78-90) od historičky Evy Sendekovej, dejiny a podobu *Božej muky na Ťahanovciach* (s. 91-101) od múzejníčky Uršuly Ambrušovej.

Interdisciplinárne ladený zborník možno považovať za prínosný. Okrem zaujímavých osobností a ich diela bol ponechaný priestor aj na predstavenie pamiatok knižnej kultúry evidovaných vo viacerých slovenských inštitúciách, dokonca hmotnej kultúre a sakrálnym pamiatkam. Viacero autorov prezentovalo vlastný a nový výskum.

Lucia Marcinková